

Monitor duurzame leefomgeving

Gemeente Teylingen

HET **pon | telos**

Monitor duurzame leefomgeving

Gemeente Teylingen

Sanne Peanen, MSc

Jonna Kroeze, MSc

Colofon

Het PON & Telos heeft dit onderzoek verricht in opdracht van Gemeente Teylingen

Auteur(s)

Sanne Paenen, MSc

Jonna Kroeze, MSc

Publicatienummer

211485-03

Datum

januari 2022

© 2022 Het PON & Telos

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Het PON & Telos. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Het PON & Telos. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan Het PON & Telos geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Introductie en onderzoeksopdracht	1
1.2	Leeswijzer	2
1.3	De methode op hoofdlijnen	2
1.3.1	Het begrip duurzame ontwikkeling	2
1.3.2	Het meetinstrument	3
1.4	Beeldtaal	4
2	De resultaten op hoofdlijnen	6
2.1	Totaalbeeld	6
2.2	Vergelijking met Nederland	6
2.3	Ontwikkelingen in de tijd, sterktes-zwaktes	7
2.4	Algemene conclusies	8
3	Regionale vergelijking	9
3.1	De verschillen op kapitaalsniveau	9
3.2	Ontwikkelingen op voorraadniveau	11
4	Sustainable Development Goals	13
4.1	Methodologie	14
4.1	Totaalbeeld	14
4.2	Vergelijking met Hillegom	15
5	De gemeentelijke beleidsinvloed	17
6	Tot slot	19
6.1	Hoe moet je als gemeente aankijken tegen je resultaten?	19

1 Inleiding

1.1 Introductie en onderzoeksopdracht

De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen werken samen in HLT verband (HLTsamen). Het doel van deze samenwerking is te komen tot een krachtige en professionele werkorganisatie HLTsamen, die een kwalitatief hoogwaardige, efficiënte en innovatieve dienstverlening moet garanderen aan de 'klanten' van de gemeenten: inwoners, bedrijven en instellingen. HLTsamen is 'dienstbaar' aan de drie autonome gemeentebesturen en maakt een zelfstandige beleidskoers voor de drie individuele gemeentebesturen mogelijk.

De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben gezamenlijk de handen ineen geslagen om een duurzame regio te ontwikkelen waarin verschillende ambities zijn uitgesproken. Naar aanleiding van verschillende gesprekken is uitgesproken dat in het doorrekenen van verschillende thema's wordt gefocust op de voorraden energie en natuur en landschap. Dit zijn beide speerpunten voor alle drie de gemeenten. De gemeente Teylingen heeft in 'het raadsprogramma vitaal Teylingen 2018-2022' verschillende ambities opgesteld met betrekking tot Duurzaam denken en doen. Waarin een duurzaamheidsmaatschappij wordt opgericht, een duurzaamheidsmeter wordt gemaakt en de gemeente zelf het goede voorbeeld geeft. Daarnaast neemt Teylingen sinds 2017 deel aan de 'Energietransitie agenda van Holland Rijnland'. In de bijgevoegde PDF zijn alle maatregelen en het betreffende effect opgenomen.

De samenwerking tussen Het PON & Telos en HLTsamen is ontstaan in 2017, toen de gemeente Teylingen contact heeft opgenomen voor het monitoren van haar duurzaamheidsambities. Om de voortgang van de duurzame ontwikkeling in de gemeenten in het oog te houden, wordt er om de 2 jaar gemonitord. In 2021 is er vanuit het PON & Telos met de drie gemeenten gesproken, om de duurzaamheidsportretten uit 2017 en 2019 te updaten, op basis van de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten 2021 en voor iedere gemeente een rapport te maken over de leefomgeving.

De Nationale Monitor Duurzame Gemeenten wordt jaarlijks door Het PON & Telos uitgebracht om de duurzame ontwikkeling van Nederlandse gemeenten op de voet te volgen. De Nationale monitor is een instrument die het mogelijk maakt om breed vast te stellen hoe een gemeente of regio ervoor staat met het oog op duurzame ontwikkeling, en een inzicht geeft in het toekomstig perspectief: wat zijn de lange termijn doelen, en in hoeverre worden die gehaald?. De monitor wordt op tal van belangrijke (ontwikkelings)projecten ingezet, waarbij hij geldt als informatievoorziening, monitoringinstrument en "common ground". Zo is de monitor gebruikt als een belangrijke onderlegger voor het Milieu Effect Rapport voor de Ontwerp Omgevingsvisie¹ en als onderlegger voor monitoring van de leefomgeving in verschillende gemeenten en regio's.

¹ Runia L. & M.L. Kornet (2018), Plan-MER Brabantse Omgevingsvisie, AnteaGroup

De Nationale Monitor Duurzame gemeenten heeft zich sinds de eerste uitgave in 2014 ontwikkeld als een lange termijn monitor die de gemeenten zowel als een geografische entiteit beschrijven, als de leefomgeving van de gemeenschap. Uiteraard gemoderniseerd, vernieuwd, verdiept, maar tegelijkertijd trouw aan het oorspronkelijke gedachtegoed van duurzame ontwikkeling zoals verwoord in het Brundtland rapport². Waarbij duurzame ontwikkeling een ontwikkelingsproces is gericht op het bevorderen van evenwichtige groei van de veerkracht en kwaliteit van de natuur (planet), van het lichamelijke en geestelijke welzijn van mensen (people) en een gezonde economische ontwikkeling (profit). Het zoeken naar verbinding(en), naar mobilisatie van alle stakeholders in de samenleving kan niet gebeuren vanuit de dominantie van één perspectief, van één belang. Daarvoor zijn de vraagstukken waarvoor gemeenten in de komende periode staat te complex en te omvattend. Het evenwichtig groeien van de drie P's (people, planet en profit) is essentieel voor het halen van de lange termijn duurzaamheidsdoelen.

De huidige monitor geeft voor de gemeente Teylingen zowel op het tripple P perspectief als op de Sustainable Development Goals (SDGs) een duidelijk beeld van de huidige stand van zaken binnen de gemeente. Hierin wordt een vergelijking gemaakt met het verleden en met de andere gemeenten in de regio HLTsamen. Dit rapport kan dan ook verschillende toepassingen hebben binnen de gemeente en kan sturing bieden voor lange termijn doelen. Voor zowel de gemeentelijke organisatie & bestuur, het regiobestuur en de verschillende (maatschappelijke) organisaties binnen de gemeente.

1.2 Leeswijzer

In dit hoofdrapport is in hoofdstuk 1 de aanpak en methodiek beschreven. Hoofdstuk 2 geeft de resultaten van de duurzame ontwikkeling van gemeente Teylingen op hoofdlijnen weer. In hoofdstuk 3 worden vervolgens regionale vergelijkingen gemaakt met de andere gemeenten uit HLTsamen (Lisse en Teylingen). In hoofdstuk 4 zijn vervolgens de hoofdconclusies van de Sustainable Development Goals beschreven. Als laatste wordt in hoofdstuk 5 beschreven wat de beleidsinvloed is vanuit een gemeentelijk perspectief. Voor een uitgebreidere beschrijving van alle resultaten zijn verschillende bijlage toegevoegd. Bijlage I beschrijft de uitgebreide resultaten vanuit het perspectief van People, Planet en Profit (PPP). Bijlage II beschrijft de uitgebreide resultaten vanuit de Sustainable Development Goals (SDGs). Bijlage III zijn uitgebreide factsheets (a) van de tripple P methode en (b) van de SDG methode. Bijlage IV bevat een gedetailleerde beschrijving van de beleidsinvloed mogelijkheden van de gemeente.

1.3 De methode op hoofdlijnen

1.3.1 Het begrip duurzame ontwikkeling

² Brundtland, G. H. (1987). Our common future—Call for action. Environmental Conservation, 14(4), 291-294.

Het PON & Telos volgt de commissie-Brundtland³ in haar definitie van het begrip duurzame ontwikkeling.

‘Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder daarbij de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te kunnen voorzien te beperken.’

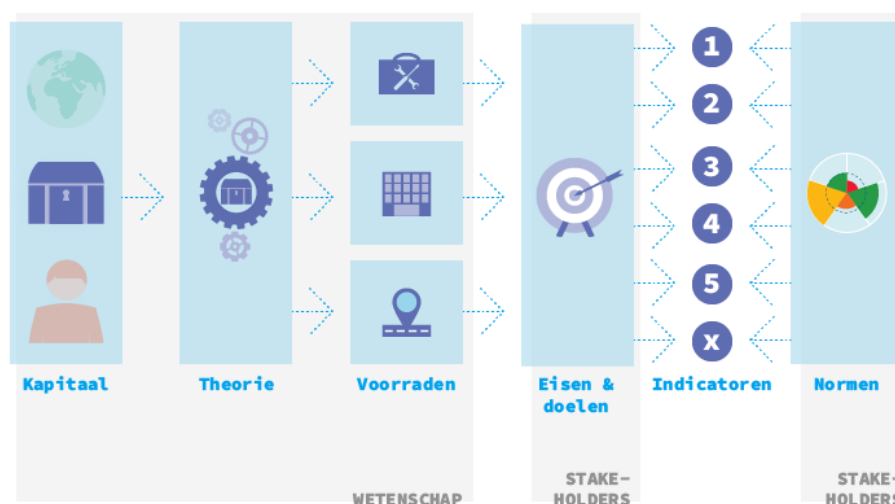
Het is een zeer algemene omschrijving die verdere operationalisering behoeft. Hiervoor maakt het PON & Telos gebruik van een zogeheten driekapitalenmodel. Niet alleen om het begrip verder uit te werken, maar ook om het meetbaar te maken. In het driekapitalenmodel wordt een onderscheid gemaakt tussen het sociaal-cultureel, ecologisch en economisch kapitaal (people, planet en profit). Om te kunnen spreken van duurzame ontwikkeling moet worden voldaan aan drie eisen:

- Er moet sprake zijn van het gelijktijdig verbeteren van de driekapitalen. Verbetering van het ene kapitaal mag niet ten koste gaan van één of beide andere kapitalen. Het gaat om ontwikkeling in balans.
- De ontwikkeling moet houdbaar zijn over generaties heen: geen afwenteling in de tijd plaatsvinden.
- De ontwikkeling moet ook houdbaar zijn op mondiaal niveau. Onze ontwikkeling mag niet ten koste gaan van die in andere gebieden en andere landen.

1.3.2 Het meetinstrument

Om duurzame ontwikkeling vervolgens te kunnen meten heeft het PON & Telos onder andere de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten ontwikkeld waarvan in dit onderzoek gebruik is gemaakt. Figuur 1 laat zien hoe deze duurzaamheidsmonitor is opgebouwd. De duurzaamheidsmonitor is gebaseerd op een grote set indicatoren die op een systematische wijze geordend zijn en met elkaar in verband worden gebracht. De ordening ontstaat doordat we ieder van de 3 kapitalen ontleden in zogenaamde voorraden (thema's). Hieraan koppelen we vervolgens lange termijn doelen (eisen in de terminologie). In de monitor zijn de lange termijn doelen, om de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten mogelijk te maken, door het PON & Telos vastgesteld. Indicatoren gebruiken we om te meten of een gemeente er ook daadwerkelijk in slaagt de lange termijn doelen te realiseren. Door gebruik te maken van normen (streefwaarden, vergelijkingsmaatstaven) kunnen we de resultaten beoordelen. We doen dit voor alle 352 Nederlandse gemeenten op dezelfde manier, wat het mogelijk maakt om de gemeenten onderling te vergelijken (benchmarken). Het PON & Telos doet dit al sinds 2014, en daardoor zijn we in staat ontwikkelingen in de tijd te laten zien. Begin 2022 verschijnt de nieuwste editie. Van deze gegevens is gebruikt gemaakt voor deze rapportage. Voor het opstellen van de monitor hebben we gegevens gebruikt van verschillende betrouwbare bronnen, onder andere CBS Microdata, GGD, Nationaal Bodemsaneringsonderzoek, Biodiversiteitsnetwerk, Klimaatmonitor.

³ Brundtland, G. H. (1987). Our common future—Call for action. Environmental Conservation, 14(4), 291-294.

Figuur 1 De samenhang tussen kapitalen, voorraden en indicatoren

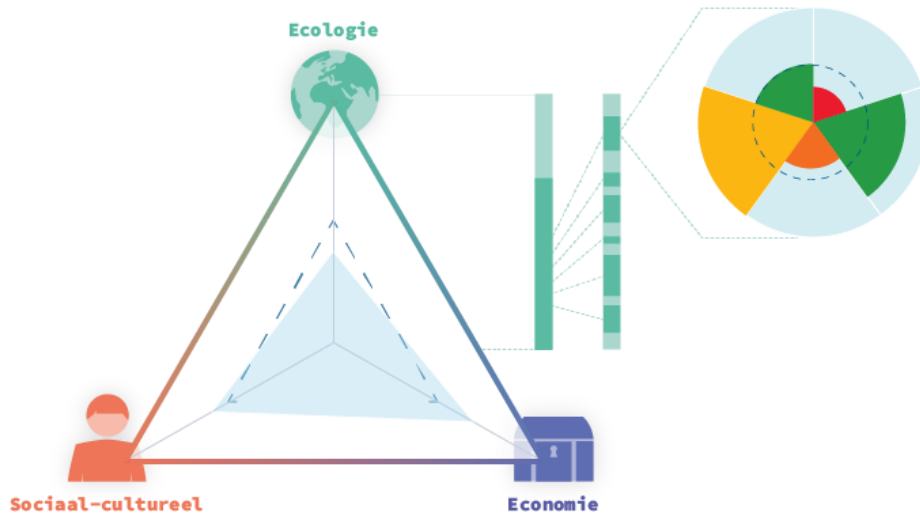
In het duurzaamheidsportret zoals dat voor de gemeente is opgesteld, is aan de volgende onderwerpen aandacht besteed, zie figuur 2.

Figuur 2 Overzicht voorraden per kapitaal

Overzicht voorraden per kapitaal		
Sociaal-cultureel	Ecologie	Economie
1 Maatschappelijke participatie	1 Bodem	1 Arbeid
2 Economische participatie	2 Lucht	2 Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden
3 Politieke participatie	3 Water	3 Concurrentievermogen
4 Kunst en cultuur	4 Natuur en landschap	4 Kennis
5 Gezondheidszorg	5 Externe hinder en veiligheid	5 Infrastructuur/bereikbaarheid
6 Veiligheid	6 Energie en klimaat	
7 Woonomgeving	7 Afval- en grondstoffen	
8 Onderwijs		
9 Gezonde leefstijl		
10 Wonen		

1.4 Beeldtaal

Het PON & Telos maakt gebruik van beeldtaal om de resultaten van de duurzaamheidsbenchmark te presenteren. We gebruiken een driehoek om te laten zien of de kapitalen zich in balans ontwikkelen, taartdiagrammen om de indicatorscores te tonen (hoe meer een taartpunt gevuld is, hoe beter) en kleuren om aan te geven hoe de indicatorscore beoordeeld moet worden gegeven de lange termijndoelen (rood: zorgelijk, oranje: behoefte aandacht, groen: goed, goud/geel: uitstekend).

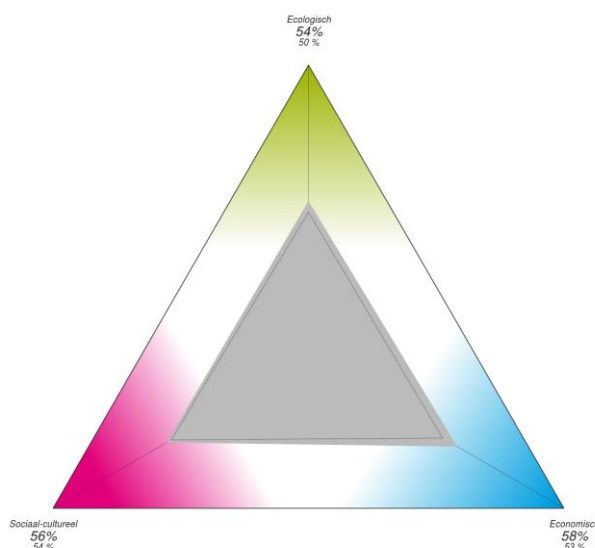

Figuur 3 De beeldtaal van Het PON & Telos

2 De resultaten op hoofdlijnen

2.1 Totaalbeeld

Er is sprake van een duidelijke groei van de drie kapitalen. De totale duurzaamheidsscore van Teylingen is met 7 procentpunt toegenomen tussen 2014 en 2021. De sterkste stijging is waarneembaar in het ecologisch kapitaal. Ook het economisch kapitaal heeft zich in de afgelopen jaren sterk ontwikkeld. De ontwikkeling van het sociaal-cultureel kapitaal blijft achter in de ontwikkeling.

Figuur 4 Duurzaamheidsdriehoek

2.2 Vergelijking met Nederland

De totaalscore van de gemeente Teylingen is in de periode 2014-2021 sterker gestegen dan het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten. In 2014 scoorde Teylingen 1.3 procentpunt beter dan het gemiddelde, in 2021 is dit 3.9 procentpunt. Alle drie de kapitalen laten een positieve ontwikkeling zien. Het ecologisch en economisch kapitaal zijn het sterkst ontwikkeld, het sociaal-cultureel kapitaal is het minst ontwikkeld. Wel wordt op alle drie de kapitalen hoger gescoord dan het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten. Het verschil is het grootst in het economisch kapitaal. Hier scoort Teylingen ruim 6 procentpunt beter dan gemiddeld.

Tabel 1 Teylingen in vergelijking met Nederland

		2014	2021
Totaal	Teylingen	48.6	56.0
	Nederland	47.3	52.1
Sociaal-cultureel	Teylingen	50.5	55.5
	Nederland	48.0	51.5
Ecologisch	Teylingen	44.8	54.1
	Nederland	48.0	52.7
Economisch	Teylingen	50.5	58.3
	Nederland	45.7	52.2

2.3 Ontwikkelingen in de tijd, sterktes-zwaktes

Het duurzaamheidsportret kan ook worden gezien als een soort sterkte-zwakte analyse van de gemeente Teylingen: waar wordt goed op gescoord en waar minder goed?

De zwakst scorende voorraden zijn externe veiligheid en hinder en energie. De voorraad energie is ten opzichte van 2017 relatief sterk verbeterd. Ook de voorraden politieke participatie, economische participatie, woonomgeving, water, afval en grondstoffen, concurrentievermogen, arbeid en infrastructuur en bereikbaarheid laten een relatief sterke verbetering zien.

De sterkst scorende voorraden in Teylingen zijn economische participatie, lucht, ruimtelijke vestigingsvoorwaarden en politieke participatie. Deze voorraden zijn ten opzichte van 2017 verbeterd. De voorraden die relatief zwakker zijn geworden ten opzichte van 2017 zijn de voorraden maatschappelijke participatie, onderwijs, veiligheid, wonen, bodem en externe veiligheid en hinder. De voorraad natuur en landschap is als enige niet veranderd.

Tabel 2 Teylingen in vergelijking over de tijd

Ontwikkeling voorraadcores 2017-2021		
Voorraad	2021	2017-2021
Maatschappelijke participatie	50.4	-
Politieke participatie	62.4	++
Economische participatie	74.5	++
Kunst en cultuur	47.6	+
Gezondheidszorg	56.5	+
Onderwijs	61.2	-
Veiligheid	47.8	-
Woonomgeving	53.5	++
Wonen	50.2	-
Gezonde leefstijl	50.6	+
Bodem	48.7	-
Water	55.8	++
Lucht	65.8	+
Externe veiligheid en hinder	42.4	-

Natuur en landschap	58.2	=
Energie	46.3	++
Afval en grondstoffen	61.6	++
Concurrentievermogen	55.5	++
Arbeid	60.6	++
Kennis	57.3	+
Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	64.6	+
Infrastructuur en bereikbaarheid	53.6	++

2.4 Algemene conclusies

De overall duurzaamheidsscore van Teylingen is tussen 2014 en 2021 duidelijk verbeterd. De grootste verbetering is zichtbaar in het ecologisch kapitaal. De gemeente Teylingen scoort beter dan het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten. Dit is vooral terug te zien in het economisch kapitaal.

De voorraden die de sterkste ontwikkeling hebben doorgemaakt tussen 2017 en 2021 zijn politieke en economische participatie, woonomgeving, water, energie, afval en grondstoffen, concurrentievermogen, arbeid en infrastructuur en bereikbaarheid. De voorraden maatschappelijke participatie, onderwijs, veiligheid, wonen, bodem en externe veiligheid zijn in deze periode verslechterd.

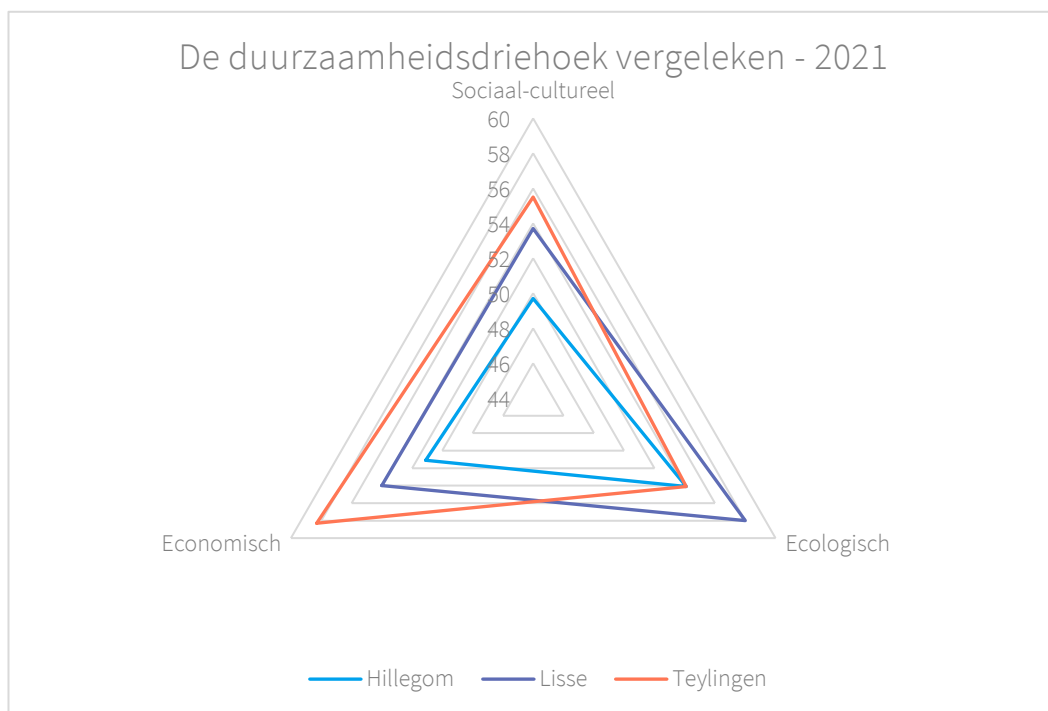
De werkgelegenheidsfunctie is een punt van aandacht voor de gemeente Teylingen. Ook al is de werkloosheid onder zowel jongeren als volwassenen afgenomen, en neemt de langdurige werkloosheid af. De hoge licht- en geluidbelasting is ook een punt van aandacht, evenals de grote hoeveelheid verhard oppervlak. Sterke punten van de gemeente Teylingen op indicatorniveau zijn de goede eigenbeoordeling van de gezondheid. Niet alleen wordt er goed gescoord op subjectieve gezondheid, ook de levensverwachting stijgt en het aantal inwoners wat rookt neemt af. De indicatoren binnen de voorraad afval en grondstoffen scoren ook goed. De gemiddelde hoeveelheid afval per inwoner is laag en het afval wordt goed gescheiden. Uitgebreide resultaten zijn beschreven in bijlage I.

3 Regionale vergelijking

De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen werken samen in HLT verband (HLTsamen). Naast de behoefte aan een duurzaamheidsportret voor iedere gemeente afzonderlijk willen alle gemeenten ook een vergelijking van hun onderlinge resultaten. Op deze wijze ontstaat meer inzicht in de onderlinge verschillen en overeenkomsten waardoor de onderlinge synergie bij de uitvoering van activiteiten binnen HLTsamen vergroot kan worden. In dit hoofdstuk gaan we in op de overeenkomsten en verschillen (in ontwikkeling) tussen de drie gemeenten op hoofdlijnen.

3.1 De verschillen op kapitaalsniveau

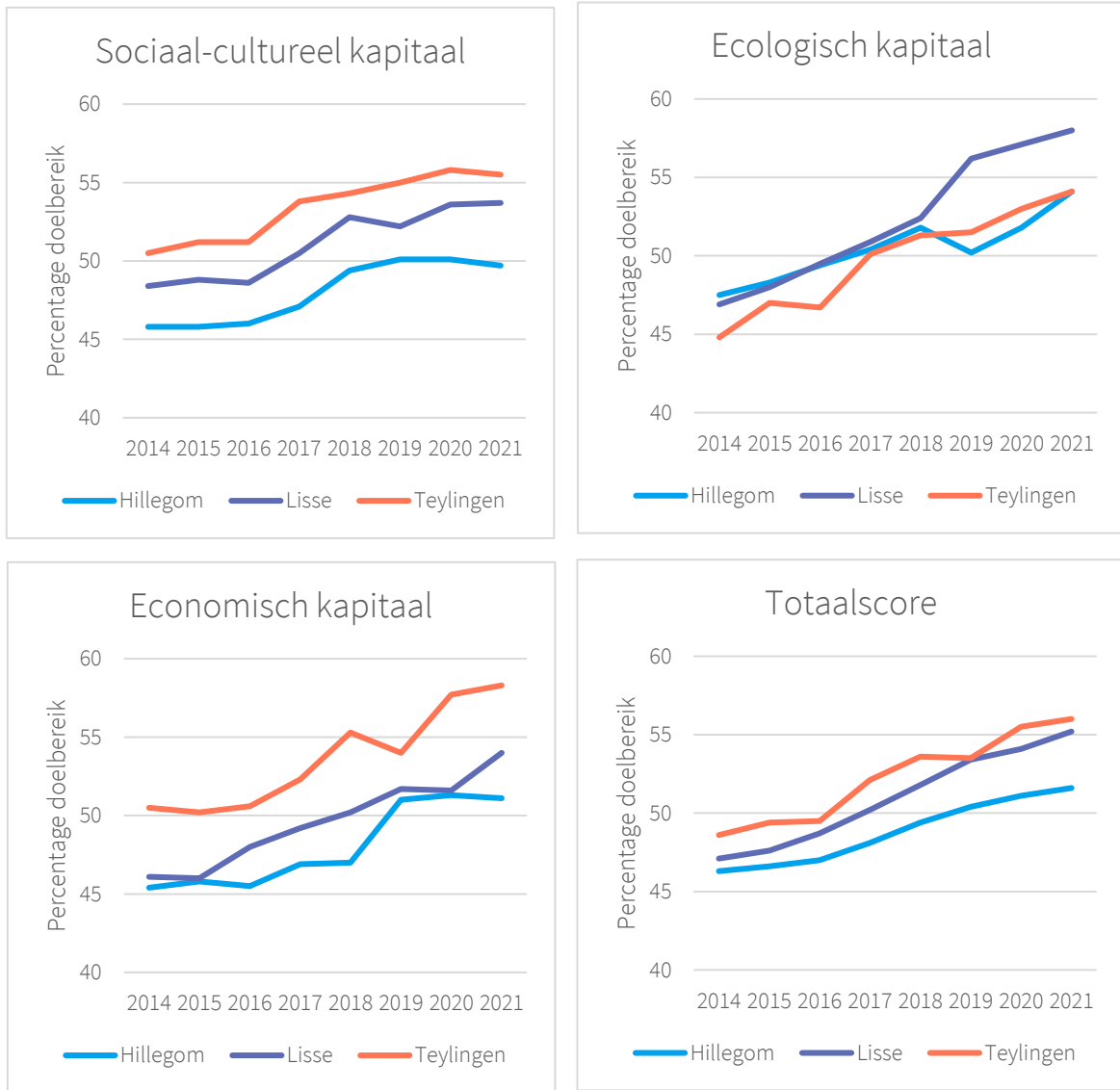
In figuur 5 wordt een beeld geschetst van de omvang van de drie kapitalen in Hillegom, Lisse en Teylingen in 2021. Te zien is dat er grote verschillen zijn tussen de gemeenten. De gemeente Teylingen scoort op zowel het sociaal-cultureel als het economisch kapitaal hoger dan Lisse en Hillegom. Lisse scoort beter op het ecologisch kapitaal. . Alhoewel Lisse en Teylingen dicht bij elkaar zitten wanneer we kijken naar het sociaal-cultureel kapitaal is het verschil met de gemeente Hillegom hier het grootst. Hillegom en Teylingen scoren vrijwel gelijk op het ecologisch kapitaal.

Figuur 5 Duurzaamheidsdriehoek vergeleken

Op kapitaal niveau, zoals te zien is in onderstaande figuren , hebben er de afgelopen acht jaar verschillende verschuivingen plaats gevonden. Te zien is dat alle kapitalen bij alle drie de gemeenten afzonderlijk van elkaar zijn gegroeid. De groei van de gemeente Lisse is het meest constant geweest. De groei in de gemeente Hillegom blijft iets achter maar vertoont desondanks een stijging van ruim 5 procentpunt. Waar Hillegom in 2014 nog het beste

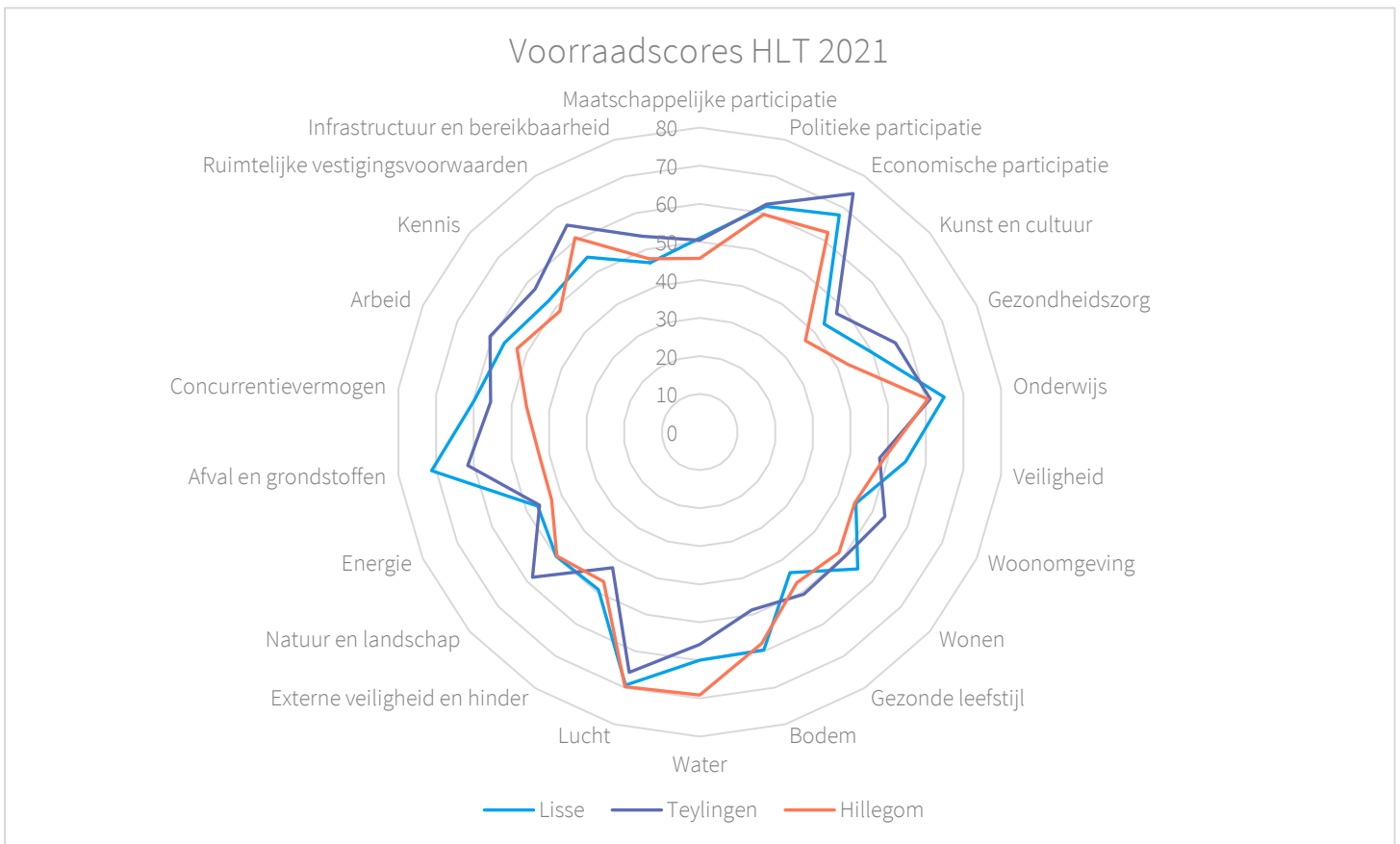
scoorde op het ecologisch kapitaal heeft de gemeente Lisse juist een enorme sprong gemaakt vanaf 2018. De groei van de gemeente Hillegom binnen het sociaal-cultureel kapitaal en het economisch kapitaal lijkt de laatste jaren af te zwakken.

Figuur 6 Kapitaal ontwikkeling Hillegom, Lisse en Teylingen

3.2 Ontwikkelingen op voorraadniveau

Met behulp van figuur 7 kunnen we op voorraadniveau wat gedetailleerder inzoomen op de overeenkomsten en verschillen tussen de drie gemeenten. Alle drie de gemeenten scoren goed op de voorraden economische participatie, onderwijs, water, lucht, arbeid en ruimtelijke vestigingsvoorwaarden. Relatief lagere scores worden behaald op de voorraden kunst en cultuur, energie en maatschappelijke participatie. Binnen sommige voorraden steekt juist een gemeente er in positieve of negatieve zin uit. Zo blijft de gemeente Hillegom achter waar het gaat om de afval verzameling en scheiding maar scoort het juist een stuk beter op de voorraad water. De gemeente Teylingen scoort op vrijwel iedere voorraad het hoogste behalve op de meeste voorraden binnen het ecologisch kapitaal.

Figuur 7 Voorraadscores vergeleken

Tabel 3 laat zien dat vrijwel alle voorraden een positieve ontwikkeling doormaken. Uitzonderingen zijn de voorraden maatschappelijke participatie en wonen, die in alle drie de gemeenten een achteruitgang laten zien de afgelopen 5 jaar. Grootste stijgers zijn de voorraden economische participatie, water en energie.

Wanneer we gemeente specifiek kijken laat de gemeente Hillegom een daling zien in de voorraden maatschappelijke participatie, concurrentievermogen, woonomgeving, wonen en bodem. In Lisse is ook de voorraad gezondheidszorg en gezonde leefstijl gedaald. In

Teylingen is juist de externe veiligheid afgenomen en ook de voorraad onderwijs scoort lager.

Tabel 3 Stijging of daling in de voorraadcores.

Voorraad	2017-2021		
	Hillegom	Lisse	Teylingen
Maatschappelijke participatie	--	-	-
Politieke participatie	+	+	++
Economische participatie	++	++	++
Kunst en cultuur	+	++	+
Gezondheidszorg	+	-	+
Onderwijs	+	+	-
Veiligheid	++	++	-
Woonomgeving	-	-	++
Wonen	-	-	-
Gezonde leefstijl	+	-	+
Bodem	-	+	-
Water	++	++	++
Lucht	+	+	+
Externe veiligheid en hinder	+	+	-
Natuur en landschap	=	=	=
Energie	++	++	++
Afval en grondstoffen	+	++	++
Concurrentievermogen	--	+	++
Arbeid	++	+	++
Kennis	++	++	+
Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	++	-	+
Infrastructuur en bereikbaarheid	+	++	++

4 Sustainable Development Goals

In 2015 zijn de Sustainable Development Goals (SDGs) in het leven geroepen door de Verenigde Naties. Een gezamenlijke set van 17 ontwikkelingsdoelen, met daarbij een agenda voor verduurzaming richting 2030. De SDGs zijn daarna omarmd door tal van lokale, nationale en internationale overheden en organisaties, en zijn inmiddels niet meer weg te denken uit het brede duurzaamheids-denken.

Ook in Nederland zijn de SDGs inmiddels een breed gedragen uitgangspunt voor duurzame ontwikkeling. Allerlei overheidsinstellingen zoals gemeenten, provincies en ministeries zijn ermee aan de slag gegaan. Inmiddels zijn er daarnaast honderden organisaties en bedrijven die zich hebben gecommitteerd tot de doelen. Een mooie stap richting een eerlijke en duurzame wereld in 2030.

Wanneer we kijken naar een duurzame leefomgeving voor de gemeente Teylingen, zou het dus interessant zijn om naast de triple P bril, ook naar de leefomgeving te kijken door een SDG bril. De 17 doelen van de SDGs beschrijven net als de triple P aanpak een brede opvatting over duurzaamheid. Het gaat niet alleen over klimaat of energie, maar ook het terugdringen van armoede, het zorgen voor (gender)gelijkheid en het streven naar verantwoorde consumptie en productie zijn voorbeelden van de 17 doelen die centraal staan. Een overzicht van alle doelen is te vinden in onderstaande afbeelding.

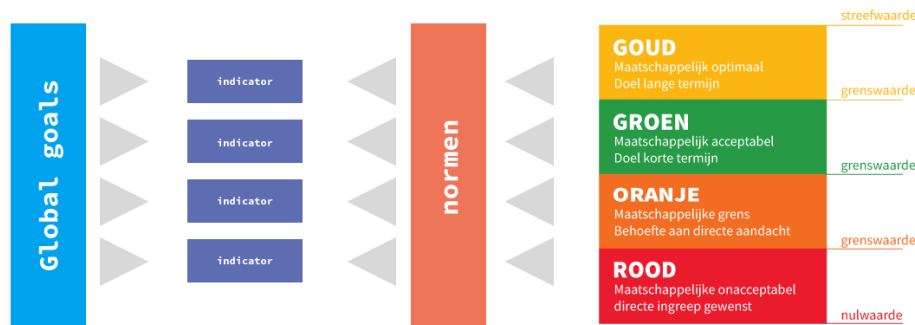

Figuur 8 17 SDG doelen

Het PON & Telos is sinds de start van de SDGs in 2015 betrokken geweest bij het monitoren van de 17 doelen in lokale context, en heeft een eigen methodiek ontwikkeld om de voortgang op de SDGs voor gemeenten te monitoren. In dit hoofdstuk beschrijven we de hoofdconclusies waarbij de gemeente door een SDG bril bekeken is. Een uitgebreide beschrijving is te vinden in bijlage II.

4.1 Methodologie

De Sustainable Development Goals monitor bestaat uit door het PON & Telos verzamelde data, voor alle 352 Nederlandse gemeenten en meestal voor meerdere jaren. Bij het normeren van de data worden zoveel mogelijk dezelfde normen als in de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten gebruikt. De indicatoren sluiten aan bij de 169 subdoelen van de Global Goals, die een uitwerking zijn van de 17 hoofddoelen. Doel 14 'Leven op water' en doel 17 'Samenwerking' worden niet in beeld gebracht.

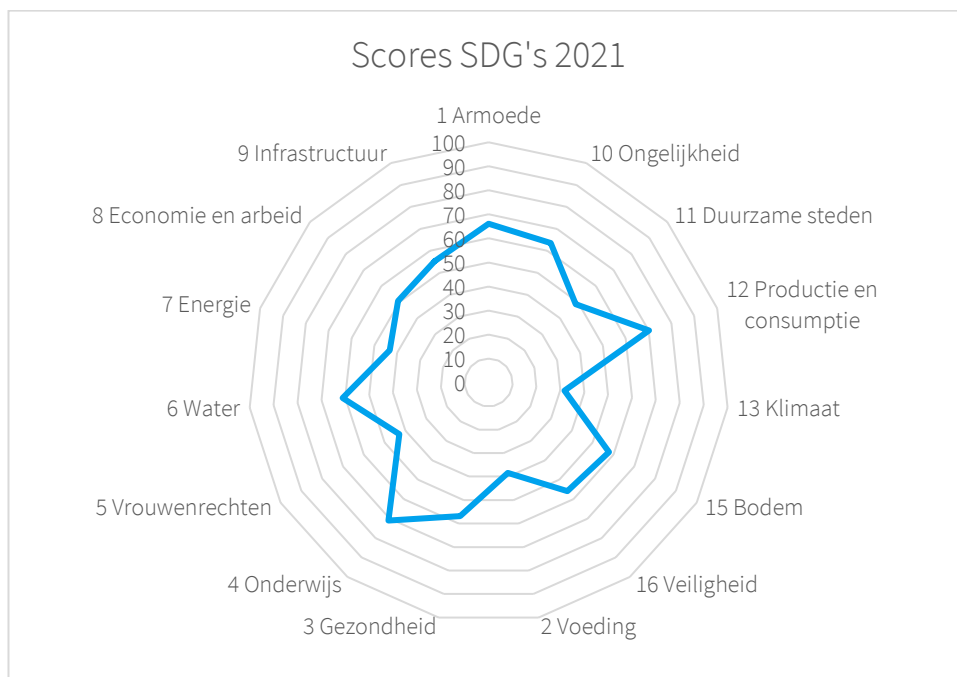

Figuur 9 methode SDG monitoring

4.1 Totaalbeeld

Op de doelen 'Kwaliteit onderwijs' en 'Verantwoorde consumptie en productie' scoort Teylingen het best. Binnen het doel 'Kwaliteit onderwijs' is te zien dat alle indicatoren of goed, of uitstekend scoren. Het gemiddelde opleidingsniveau van de inwoners van Teylingen stijgt, en ook neemt de jeugdwerkloosheid relatief sterk af. De indicatoren binnen het doel 'Verantwoorde consumptie en productie' laten allemaal een verbetering zien. Er wordt beter afval gescheiden en er is minder afval per inwoner.

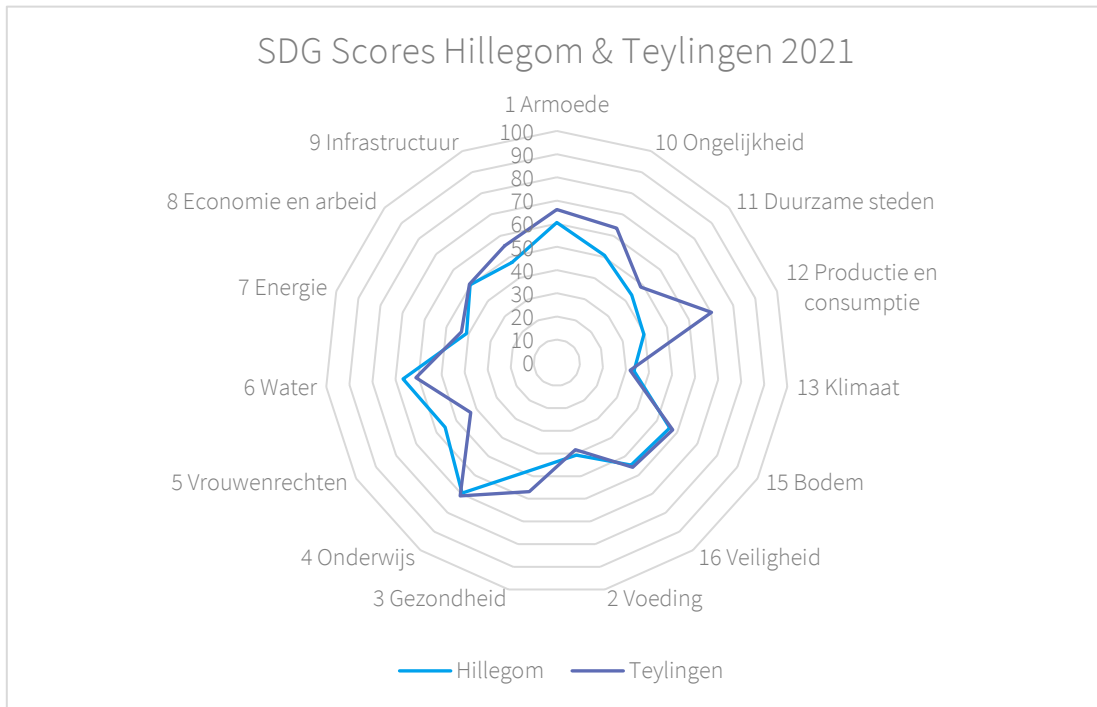
De doelen 'Klimaatactie', 'Geen honger' en 'Gendergelijkheid' scoren het laagst. Het doel 'Geen honger' laat zien dat er goed gescoord wordt op de indicator obesitas, het aantal inwoners met (zwaar) overgewicht is dus relatief laag. De andere indicator binnen het doel, landbouw, scoort daarentegen slecht. Het percentage landbouw oppervlakte in de gemeente is dus laag. Het doel 'Gendergelijkheid' scoort lager, omdat het percentage vrouwelijke gemeenteraadsleden in Teylingen aan de lage kant is. Dit is een punt van aandacht. Beide indicatoren in het doel 'Klimaatactie' laten een negatief beeld zien. Zowel de kans op overstromingen, als de kans op hittestress is relatief hoog.

Figuur 10 SDG scores

4.2 Vergelijking met Hillegom

Wanneer we de scores op de SDG's van Hillegom en Teylingen met elkaar vergelijken (figuur 11), zien we dat Hillegom beter scoort op de doelen 'Gendergelijkheid', 'Schoon water en sanitair', 'Geen honger' en 'Klimaatactie'. De scores op de doelen 'Kwaliteit onderwijs', 'Leven op het land', 'Vrede, veiligheid en gerechtigheid' en 'Fatsoenlijk werk en gezonde economie' liggen erg dicht bij elkaar. Teylingen scoort aanzienlijk beter op het doel 'Verantwoorde consumptie en productie' en ook wordt er beter gescoord op 'Geen armoede', 'Ongelijkheid verminderen', 'Duurzame industrie, innovatie en infrastructuur', 'Goede gezondheid en welzijn', 'Duurzame steden en gemeenschappen' en 'Duurzame energie'.

Figuur 11 SDG scores vergeleken

5 De gemeentelijke beleidsinvloed

In dit rapport en de bijbehorende bijlagen zijn op gedetailleerde wijze de resultaten van de duurzame ontwikkeling van gemeente Teylingen in kaart gebracht. Deze rapportage vormt een goede kennisbasis voor het vormen van gemeentelijk en regionaal beleid. Bij het gebruik van deze monitor als onderlegger voor beleid is het goed om na te gaan in hoeverre de gemeente over instrumenten/beleid beschikt om invloed uit te oefenen op de verschillende aspecten van duurzame ontwikkeling. Waar is de gemeente aan zet om de lange termijn doelen te halen? In welke gevallen ligt de verantwoordelijkheid hiervoor bij andere bestuurslagen zoals de provincie of het rijk? Hoe zit het met de autonomie invloeden van buitenaf? In 2019 hebben we een gedetailleerde analyse gemaakt van al deze beleid beïnvloedingsmogelijkheden. Samen met beleidsmedewerkers van de gemeentelijke organisatie hebben we voor iedere indicator geanalyseerd hoe de beleidsbeïnvloeding in zijn werk gaat. Deze analyse hebben we dit jaar uitgebreid en vernieuwd op basis van nieuwe inzichten en kennis. De gedetailleerde resultaten zijn te vinden in bijlage IV maar in onderstaande tabel wordt een samenvatting gepresenteerd.

Tabel 4 Gemeentelijke invloed

Kapitaal	Voorraad	Invloed
Sociaal-cultureel	Maatschappelijke participatie	Gemiddeld
	Economische participatie	Gemiddeld
	Politieke participatie	Gemiddeld
	Kunst en cultuur	Hoog
	Gezondheidszorg	Beperkt
	Gezonde leefstijl	Gemiddeld
	Veiligheid	Hoog
	Wonen	Gemiddeld
	Woonomgeving	Hoog
	Onderwijs	Hoog
Ecologisch	Bodem	Gemiddeld
	Lucht	Gemiddeld
	Externe veiligheid en hinder	Gemiddeld
	Water	Beperkt
	Natuur en landschap	Hoog
	Energie	Gemiddeld
	Afval en grondstoffen	Hoog
Economisch	Arbeid	Gemiddeld
	Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	Hoog
	Concurrentievermogen	Gemiddeld
	Infrastructuur en bereikbaarheid	Hoog
	Kennis	Gemiddeld

Binnen het sociaal-cultureel kapitaal is de gemeentelijke invloed wisselend. De meeste invloed kan worden uitgeoefend binnen de voorraad kunst en cultuur. Dit met name door het toewijzen van gemeentemonumenten, beschermde stads en dorpsgezichten en het toestaan van festivals in de gemeente. Binnen de voorraad maatschappelijke participatie heeft de gemeente een gemiddelde invloed en zijn met name ook afhankelijk van

ontwikkelingen in de samenleving zoals de individualisering en het gedrag van inwoners. De gemeente kan inwoners stimuleren om te participeren binnen de politiek maar is voor de score op de voorraad politieke participatie ook sterk afhankelijk van algemeen politiek vertrouwen en de media. Via het armoedebeleid, bijstands- en arbeidsmarktbeleid heeft de gemeente (direct) invloed op de economische situatie van inwoners. Op de gezondheidszorg en gezonde leefstijl heeft de gemeente een gemiddelde invloed. De gemeente kan inwoners stimuleren tot een gezondere leefstijl door het aanbieden van een beweegvriendelijke omgeving, voorlichting en eventueel ook handhaving. Via het vestigingsbeleid en jeugdbeleid heeft de gemeente ook invloed op bijvoorbeeld de toegankelijkheid van scholen en het stimuleren van het volgen van onderwijs.

Wanneer we naar het ecologisch kapitaal kijken heeft de gemeente vooral invloed op de voorraden afval en grondstoffen en natuur en landschap. Via het groenbeheer, bestemmingsplannen en de ruimtelijke ordening heeft de gemeente invloed op de biodiversiteit van het landschap. Landelijk en provinciaal beleid speelt hier echter ook een grote rol. Binnen de voorraad afval kan de gemeente actief inwoners stimuleren tot het scheiden van afval en het reduceren van hun gebruik. Daarnaast heeft de gemeente keus voor na of voorscheiding. Door de komst van de omgevingswet zijn gemeenten zelf het bevoegd gezag voor het aanwijzen van spoedlocaties, echter zijn ze nog steeds afhankelijk van de technische mogelijkheden. De gemeente heeft geen invloed binnen de voorraad water. Daarnaast kan de gemeente wel degelijk invloed uitoefenen binnen de voorraad energie. Door het aanwijzen van locaties, voorlichting, financiering maar ook het verduurzamen van de eigen locatie(s). Echter zijn er ook landelijke en provinciale invloeden en speelt gedrag hier ook een belangrijke rol. Wat betreft de voorraad lucht kan de gemeente met name een rol spelen in de voorlichting en bewustwording maar zijn ze sterk afhankelijk van landelijk beleid en marktontwikkelingen.

Wanneer we kijken naar het economisch kapitaal heeft de gemeente met name invloed op de ruimtelijke vestigingsvoorwaarden en de infrastructuur en bereikbaarheid van de gemeente. Zo kan de gemeente locaties aanwijzen voor bedrijven(terreinen) en kan het via detailhandel beleid inspelen op de leegstand van winkelruimte. Via het verkeers- en vervoerbeleid kan de gemeente de ontsluiting beïnvloeden maar ook het aanleggen van laadpalen en vergunningen voor het uitgeven van glasvezel liggen in de invloedssferen van de gemeente. De gemeente is echter hier ook afhankelijk van landelijk en provinciaal beleid maar ook de economische conjunctuur en het gedrag van inwoners. De arbeidsmarkt positief is vaak regionaal ingestuurd en sterk afhankelijk van de economische conjunctuur, landelijk beleid en de bevolkingsopbouw. De gemeente kan echter wel via woningbeleid en economisch beleid bepaalde bedrijven stimuleren om zich te vestigen in of nabij de gemeente.

6 Tot slot

In het voorgaande is als het ware de staat van Teylingen anno 2021 opgemaakt, gezien door een duurzaamheidsbril. Je zou kunnen zeggen dat de rapportage een manier is om het actuele begrip brede welvaart in te vullen maar ook kan dienen als een monitor voor de omgevingsvisie. De rapportage biedt een inkijk in tal van aspecten met betrekking tot de kwaliteit van leven van de mensen die leven en werken in Teylingen. Hun perspectief staat immers voorop/centraal. Duidelijk wordt uit de rapportage dat Teylingen op de goede weg is, dat er op tal van terreinen sprake is van vooruitgang.

6.1 Hoe moet je als gemeente aankijken tegen je resultaten?

Hangt af van je eigen ambities: hoe hoger de ambities, hoe kritischer je kijkt naar de resultaten. Beoordeling in het perspectief van de eigen mogelijkheden van een gemeente: middelen, kennis, bevoegdheden etc. Is gemeentelijke schaalniveau wel het geschikte schaalniveau om de zaken aan te pakken? Soms is intergemeentelijke of regionale samenwerking beter zoals bijvoorbeeld in het kader van de RESsen. Soms zijn in de direct omgeving de ontbrekende zaken direct voorradig.

De rapportage: Legt een uitstekende informatiebasis voor een te ontwikkelen Omgevingsvisie. En nodigt uit tot maatschappelijke agenda of een 'agenda of change'. Gebaseerd op een gedragen samen met maatschappelijke partijen ontwikkelde visie. Met daarin een actieagenda met gedeelde verantwoordelijkheden. Met als belangrijke ingrediënten: lef, durf om te experimenteren, lerende houding, fouten durven te maken, zoektocht naar nieuwe samenwerkingspartners (the unusual suspects).

HET **pon | telos**

OPGERICHT IN
1947

GEVESTIGD IN
TILBURG

KENNISONDERNEMING

STICHTING ZONDER WINSTOOGMERK

AANTAL MEDEWERKERS

30

INTENSIEVE SAMENWERKINGEN

MET UNIVERSEITEN EN ANDERE
KENNISINSTELLINGEN

SPECIFIEKE THEMA'S

- > VEERKRACHT
- > RUIMTE EN ENERGIE
- > OMGEVING
- > ARBEID
- > CULTUUR
- > ERFGOED
- > MIGRATIE
- > PARTICIPATIE
- > JEUGD
- > STURING

ONZE OPDRACHTGEVERS

- > PROVINCIES
- > GEMEENTEN
- > ZORG- EN WELZIJNSINSTELLINGEN
- > FONDSEN

HET
pon | telos

Over het PON & Telos

Maatschappelijke besluitvorming verbeteren

Wij zijn een sociale kennisonderneming in het hart van de samenleving. We beschouwen het als onze opdracht om maatschappelijke besluitvorming te verbeteren. Dat doen we door wetenschappelijke kennis met kennis van de praktijk te verbinden. We zijn van data, feiten en cijfers, maar geven die altijd een gezicht. Waarbij iedere stem telt. Voorkeuren en meningen halen we op, onderzoeken we, analyseren we en duiden we. Met prikkelende aanpakken en innovatieve methoden. Daarbij zijn we altijd gericht op duurzaamheid: de harmonieuze verbinding tussen sociale, ecologische en economische doelstellingen. Zo dragen we bij aan de kwaliteit van samenleven, nu en in de toekomst.

Met een multidisciplinair en creatief team van bijna 30 adviseurs en onderzoekers werken we vooral voor lokale en regionale overheden in Nederland (met een sterke kennispositie in Noord-Brabant), maar ook voor corporaties, banken, zorg- en welzijnsinstellingen, fondsen en maatschappelijke organisaties. We werken daarbij intensief samen met universiteiten en andere kennisinstellingen en zijn officieel partner van Tilburg University. Met onze kennis en inzichten adviseren we beleidsmakers en bestuurders. Zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Zodat ze bestuurlijk kunnen vernieuwen. En zodat ze een positieve impuls kunnen geven aan de samenleving van morgen.

Stationsstraat 20c
5038 ED Tilburg
+31 (0)13 535 15 35
info@hetpon-telos.nl
hetpon-telos.nl